

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2009
FORFATTER:	Thomas Christensen
TITEL:	Fattiggården i Skanderup.
KORT RESUME:	Beboerne på fattiggården 1875-1934.

FATTIGGÅRDEN I SKANDERUP

AF THOMAS CHRISTENSEN

Sognenens fattiggårde er ofte en ret ukendt del af egnens historie. Disse fattiggårde blev oprettet omkring midten af 1800tallet, og de forsvandt igen i tiden omkring 1930.

En af de første fattiggårde på egnen var fattiggården i Gamst i Andst Sogn, der blev oprettet i 1840. Fattiggårdene var en erstatning for de tidligere fattighuse, hvor de såkaldte fattiglemmer var delvist overladt til sig selv. De fik hver tredie måned overbragt lidt lompepenge og nogle naturalier af Fattigkommissionen, og de skulle så forsøge at forvalte det, de havde fået på bedste måde.

Disse gamle fattighuse var ofte berygtede for drikkeri og andre udskejelser, og idéen bag oprettelsen af de nye fattiggårde var, at der her skulle være en bestyrer, og der skulle være nogle ordnede og faste rammer. De raske og arbejdsduelige folk skulle kunne deltage i det forefaldende arbejde på gården, og børnene skulle her kunne blive opdraget til at blive nyttige samfundsborgere.

Disse gårde blev fra starten officielt benævnt arbejdsgårde eller kommunegårde, men i befolkningen blev de næsten altid kaldt fattiggårde.

I Gamst byggede man en ejendom, hvor man havde 3 køer og landbrug, og her blev der så anbragt 18-20 mennesker i alle aldre. Men i 1872 indså man, at forholdene var for

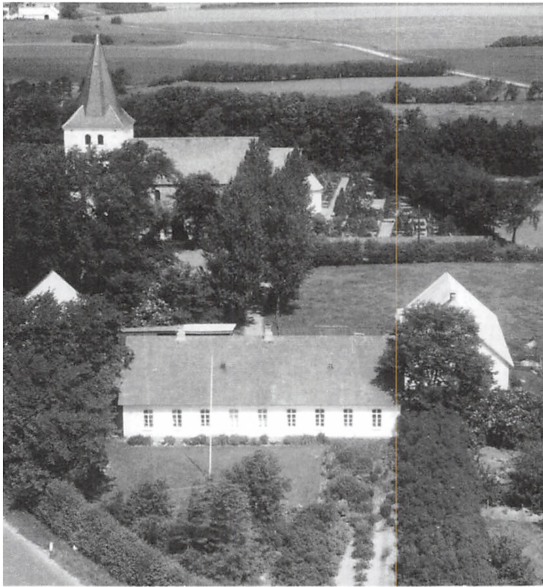
trange, og man købte derfor gården Kærgård. Her var der fattiggård indtil 1925.

I Lejrskov købte man i 1861 gården Nyhavegård. Her var der i 1880 31 fattiglemmer, og heraf var en betydelig part børn. I Vamdrup købte man Holte Kro, som så blev indrettet til fattiggård.

I Skanderup købte man i 1875 den jord, som tidligere havde tilhørt Nagbølgård, og som var beliggende ved Skanderup Kirke, og her blev bygget en helt ny fattiggård med plads til ca. 34 fattiglemmer. De nærmere omstændigheder ved dette køb og byggeri er desværre ikke til stede, da protokollerne fra dette tidsrum er forsvundet.

Ved folketællingen i 1880 var det Anne Dorthea og Frederik Peter Lauridsen, som var bestyrerpar på gården, og der var 25 fattiglemmer i alderen fra 3 til 83 år gamle. Foruden disse faste beboere har der sikkert været flere omvandrede svende, som var der kort tid, men ellers gik på landevejen. Bestyrerparret var i 1880 henholdsvis 35 og 39 år gamle.

Der var især to ting, der er værd at bemærke om fattiggårdens historie. For det første de mange børn, der var her i begyndelsen, og som havde deres opvækst her, og dernæst det forhold, at der var meget færre beboere ved folketællingen i 1890. Kun 8 beboere og deraf 3 børn og en aldersforskel fra 4 til 91 år.

Fattiggården i Skanderup senere kaldt Hvidkjærgård. Foto ca. 1950.

Bestyrerparret var stadigvæk ægteparret Lauridsen.

Ved folketællingen i 1911 var enkefru Anne Schmidt bestyrerinde på fattiggården. Hun var født i Bastrup i 1864 og på dette tidspunkt 47 år gammel. Det anførtes, at hun var ankommet til Skanderup Sogn i 1890.

Sammen med sønnen Peder Schmidt ledede hun fattiggården, som i 1911 havde 10 fattiglemmer, hvoraf de 3 var børn. Sønnen Peder Schmidt overtog i årene derefter Kajbjerggård i Ødis, og derefter havde Anne Schmidt en bestyrer til at forestå driften af landbruget på fattiggården.

Fattiggården var indrettet sådan, at der i stuehuset var en lang gang med værelser på begge sider. I nogle af dem var der jerngitter for vinduet. Der var en stor stue i den ene

ende af huset, og her holdt sognerådet i Skanderup i mange år sognerådsmøder.

Kommunekassereren kunne træffes en gang om ugen på fattiggården, og jeg husker, at vi i begyndelsen af 1930'erne her bl.a. afhentede de svinekort, vi var blevet tildelt.

En af sognets brandsprøjter havde i en del år fast opholdssted i laden, og den blev også undertiden brugt som ligkapel og til opbevaring af ligkister. Johannes Bech har fortalt mig, at han har deltaget i en begravelse, hvor der blev sunget ud fra fattiggården.

Ved folketællingen i 1921 havde enkefru Schmidt en bestyrer på gården samt en karl og en tjenestepige, men da var der kun to fattiglemmer tilbage på gården.

Fattiggården var i begyndelsen en ret betydelig gård, men efterhånden blev der udstykket 3 husmandsejendomme fra gården samt en del byggegrunde til huse i Kirkebyen.

Først i 1930'erne blev der foretaget en ret betydelig vejregulering, hvor vejen førtes midt gennem gårdens jorder til stor ulempe for gårdens landbrug, og i 1934 solgte kommunen den gamle fattiggård til Karen og Niels Kjær. Den har siden fået navnet Hvidkjærgård, og dermed sluttede et stykke tidshistorie, som vi i dag ikke ønsker tilbage.